

Utdanningsdirektoratet

Utdanningsvalg – revidert læreplan

**Skal de unge velge utdanning
etter samfunnets behov?**

Om faget Utdanningsvalg

- Faget kom på plass i etter en utprøving gjennom «Programfag til valg»
- St.meld. nr. 30 (2003-2004) *Kultur for læring*, som sa at en kvalitativt god karriereveiledning er viktig for å redusere omvalg og frafall og å bedre effektiviteten i utdanningssystemet.
- Historisk sett har det ikke eksistert et eget fag knyttet til feltet yrkesrådgiving før 2008. Rådgiving som emne har imidlertid eksistert på ungdomstrinnet siden 1955 med «Læreplan for forsøk med 9-årig grunnskole»
- Faget utdanningsvalg ble innført med Kunnskapsløftet i 2006, og den første læreplanen i faget kom i 2008
- Den reviderte læreplanen i Utdanningsvalg gjelder fra skoleåret 2015/2016 og erstatter læreplanen fra 2008.

Utdanningsvalg som et av mange element i skolens rådgiving

- To hovedtyper rådgiving knyttet til §22 i forskrift til opplæringsloven
  - Sosialpedagogisk rådgiving
  - Utdannings- og yrkesrådgiving
- Utdanningsvalg som er et obligatorisk fag for alle
- Arbeidslivsfag som er et valgfritt fag å tilby som alternativ til bl.a språklig fordypning
- Andre «rådgivingssituasjoner»

Hva er gjort av forskning og kartlegging i Utdanningsvalg?

- Kartlegginger gjort av Utdanningsdirektoratet i 2006 (programfag til valg) og i 2009 om utdanningsvalg og elevrådsarbeid
- Implementering av faget utdanningsvalg på ungdomstrinnet, *Borgen og Lødding 2010*
- Utdanningsvalg som fag og utfordring på ungdomstrinnet sluttrapport, *Lødding og Hølen 2012*
- «Æ skjønne itj, æ våkne opp kvar dag å vil bli nå nytt æ», *Buland et al 2014*
- «Rådgiverrollen» - mellom tidstyv og grunnleggende ferdigheter, *Mordal et al 2015*

Evalueringene viste...

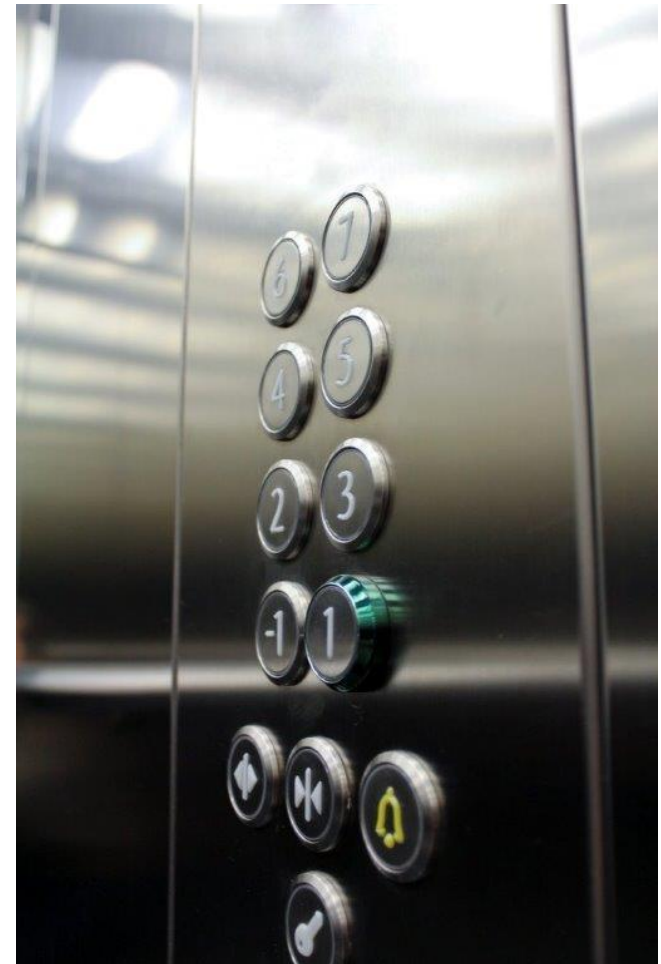
- Lærere både fra ungdomstrinnet og videregående opplæring er usikre på om faget gjør elevene bedre forberedt på videregående opplæring.
- Elevene er usikre på om faget er nyttig, og de er usikre på innholdet i faget.
- Sammenhengen mellom individuell rådgivning og faget utdanningsvalg bør utnyttes bedre. Det er store variasjoner mellom kommuner og skoler i hvordan denne sammenhengen praktiseres.
- Faget har store differensieringsutfordringer.

Hva er gjort av endringer i Utdanningsvalg

- Omlegging av innholdet med mer fokus på veiledning for valg og individuell rådgiving
  - Gi elevene kompetanse til å håndtere ulike valg knyttet til karriere
  - Nye hovedområder
  - Nye og endrede kompetansemål
- Vurderingsordning videreført
  - Underveisvurdering
- Ta fag på videregående nivå innenfor 60% av timetallet
  - Lokalt handlingsrom

Læreplan i Utdanningsvalg

Faget utdanningsvalg skal bidra til at elevene oppnår kompetanse i å treffe karrierevalg som er basert på elevenes ønsker og forutsetninger. Faget skal bidra til å gi elevene en forståelse for betydningen av utdanning, arbeidsdeltakelse og livslang læring. Faget skal gi kunnskaper om hva forskjellige utdanningsveier kan føre fram til, og gi innsikt i et arbeidsmarked i endring.

Opplæringen skal gi elevene kompetanse i å ta valg og å kunne se sine interesser i sammenheng med muligheter og krav i utdanningssystemet og arbeidslivet. I opplæringen skal elevene bli mer bevisste på kjønnsperspektivet i utdanning og yrker. Elevene skal kjenne til ulike sider ved sine egne valg og forstå hva som påvirker egen karriere.

Utdanningsvalg er et fag hvor aktivitetene kan foregå på andre læringsarenaer enn skolen. Faget skal bidra til å styrke samarbeidet mellom ungdomstrinn og videregående opplæring og mellom ungdomstrinn og lokalt arbeidsliv. Utdanningsvalg skal bidra til at elevene får prøve ut og bli bevisste på egne interesser. Sammen med veiledning gitt av skolens rådgivning skal faget utdanningsvalg legge til rette for kunnskapsbaserte valg av utdanning og yrke.

Kompetansemål

Personlige valg

- samle, analysere og bruke informasjon om utdanning og yrker på ulike måter i karriereplanleggingen
- formulere egne kortsiktige og langsiktige karrieremål basert på interesser og muligheter
- gjøre rede for hvordan kjønn kan påvirke utdannings- og yrkesvalg

Utdanning og yrker

- beskrive de yrkesfaglige og studieforbereidende utdanningsprogrammene i hovedtrekk
- gi eksempler på noen yrker de ulike utdanningsprogrammene kan føre til
- presentere ulike utdanningsveier med utgangspunkt i egne ønsker
- forklare betydningen av utdanning og livslang læring

Arbeid

- undersøke muligheter for arbeid på det lokale arbeidsmarkedet
- beskrive jobbsøkningsprosesser og utforme jobbsøknader tilpasset medium og mottaker
- planlegge, gjennomføre og dokumentere aktiviteter knyttet til valgte utdanningsprogrammer i videregående opplæring
- gjøre rede for ulike roller i arbeidslivet og drøfte betydningen av nytenking og kreativitet for verdiskaping
- drøfte kjønnsutradisjonelle fag- og yrkesvalg
- reflektere over betydningen av arbeidsdeltakelse og livslang læring

Lærerveiledning i Utdanningsvalg

---

1 Innledning

2 Fagets egenart

3 Praktisk gjennomføring av utdanningsvalg

- Ansvarsfordeling i utdanningsvalg
- Foresatte som ressurs i utdanningsvalg
- Om eksterne samarbeidspartnere i utdanningsvalg
- Utprøving
- Karriereplaner og dokumentasjon av elevenes arbeid
- Vurdering i utdanningsvalg

4 Eksempler på undervisningsopplegg

- Tema: Videregående opplæring
- Tema: Jobbskygging i bedrift
- Tema: Kjønnsperspektiver i utdanningsvalg
- Tema: CV, søknad og intervju - tverrfaglig arbeid

5 Nettsteder for elever og lærere i utdanningsvalg

Veiledning til Utdanningsvalg, vedlegg.

Vedlegg 1: Eksempel på fagdag i bedrift

Vedlegg 2: Eksempel på karriereplan på 8. trinn

Vedlegg 3: Quiz om videregående opplæring

Vedlegg 4: Framdriftsplan for praktisk utprøving

Vedlegg 5: Spill; egenskaper og karakteristikk

[veiledning](#)

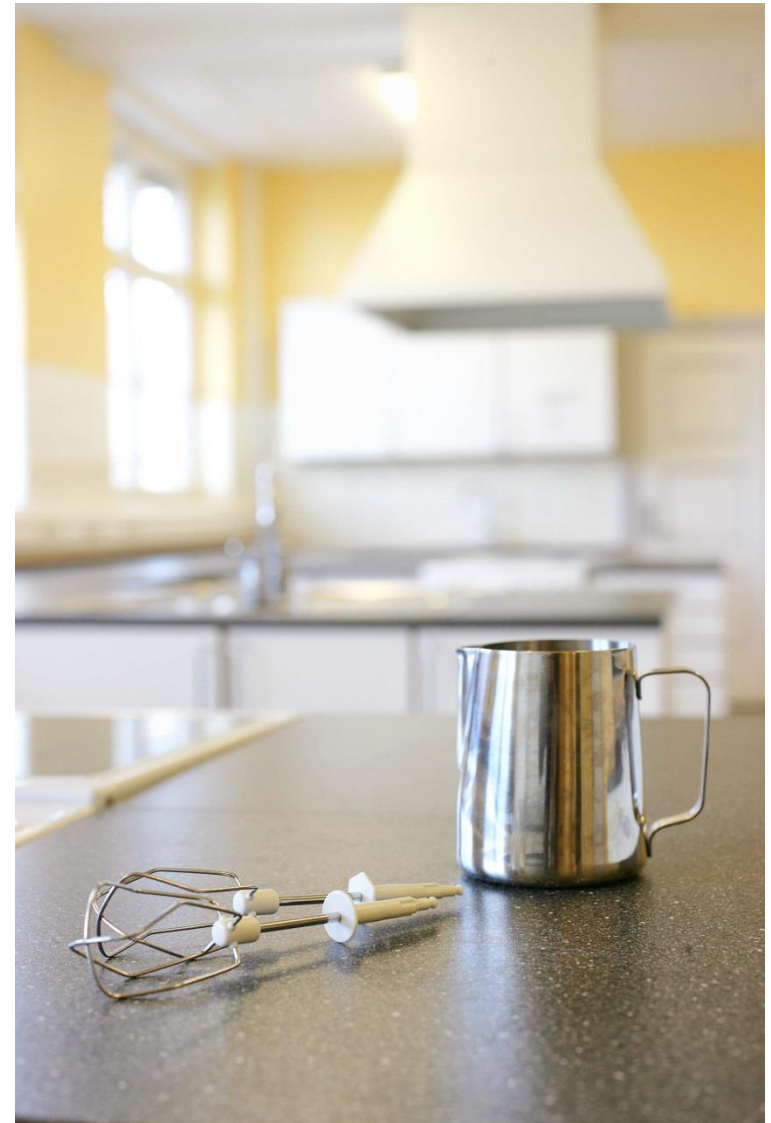
Arbeidslivsfag

Arbeidslivsfaget er et permanent fag på ungdomstrinnet fra skoleåret 2015/2016.

Faget skal være et frivillig tilbud for skolene, som et alternativ til fremmedspråk eller til språklig fordypning i engelsk, norsk, matematikk eller samisk.

Endringer i læreplan

- Tydeliggjort sammenhengen mellom formål og kompetansemål
- Knyttet faget tettere opp mot fag- og yrkesopplæring
- Gjort språklige presiseringer i læreplanen, spesielt i kompetansemålene
- Tilpasset teksten om grunnleggende ferdigheter bedre til fagets egenart

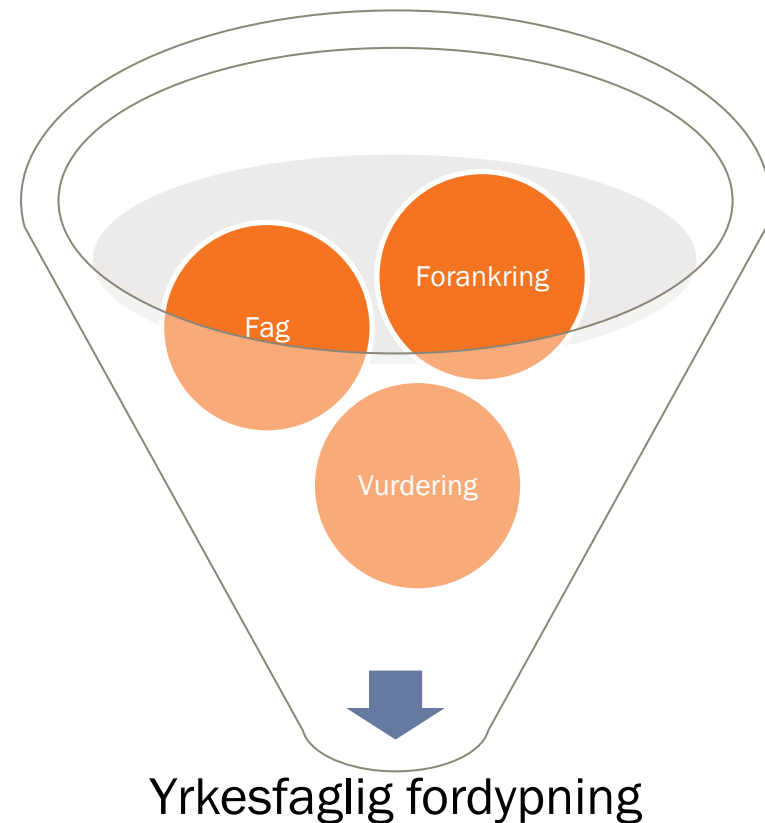

Meld. St.20 «på rett vei» om PTF

- Mer faglig fordypning
- Bedre vurderingsrutiner
- Bedre forankring hos skoleeier og skoleleder
- Ny fagbetegnelse

Oppdraget :

«Endre forskrift til opplæringsloven slik at det legges opp til at mer av opplæringen i prosjekt til fordypning bør foregå i bedrift»

Takk for oppmerksomheten

Utdanningsdirektoratet